

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

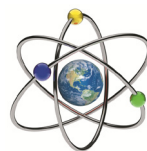
№1
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 492 sahifa,
5-yanvar, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Talabalarda tolerantlikni shakllantirish zarurati va samaradorligi.....	28
Bafayev Muxiddin Muxammadovich	
Muhandislik grafikasi bo'yicha raqamli kompetensiyalarni shakllantirishda grafik dasturlardan foydalanish metodikasini yaratish	34
Axmatova Asila Akmaljon qizi	
Investigation on the Efficacy of Pedagogical Approaches in Virtual Learning	37
Burkhonova Zarafuz Qobilovna, Makhmudov Shaxboz Muzzafarovich	
The Role of Input And Interaction in Second Language Acquisition.....	40
Dilorom Poyonova	
Muhandislik yo'nalishida kartografiya fanini integratsiyalashgan holda o'qitish	45
Kazakbayeva Muxabbat Turabayevna	
Incorporation of Moocs Into the Digital Educational Framework for the Development of Professional Speech Culture.....	49
Kudrat-Zoda Kamola Alisherovna	
Pedagogical Strategies for Enhancing Students' Creative Thinking Throughout the Learning Process	52
Makhmudova Ugliy Baxtiyarovna	
Kognitiv yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning media savodxonligini rivojlantirish	57
Mirzayeva Mayramxon Zaynobiddinovna	
Transformatsion yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning sun'iy intellekt savodxonligini rivojlantirish.....	61
Mirzayeva Ziyoda Uktamjonovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni tanqidiy fikrlashga o'rgatish	65
Qurbonboyeva Gulnoza Mahmud qizi	
An Online Service that Integrates Up-To-Date Content From Well-Known Mooc Platforms	68
Rakhimberdiyev Rustam Abdunasirovich, Abdurahmonova Osiyo Jahongirovna	
The Fourth Phase of Distance Education: Integrated Technologies and Moocs	71
Rahimberdiyev Rustam Abdunasirovich, TaranenkoTatyana Viktorovna	
Gamifikatsiya orqali iqtidorli o'quvchilarning o'quv motivatsiyasini oshirish	74
Rustamova Manzura Mirkamolovna, Xaytbayeva Malika Qobil qizi	
Boshlang'ich ta'lim fanlarini didaktik o'yinlar orqali tushuntirish	77
Rustamova Manzura Mirkamolovna, Shomaxsudova Diyora Dilshod qizi	
O'smirlar orasida alkogolizm, giyohvandlik va toksikomaniya profilaktikasi	80
Sh. F. Mustafayeva	
Educational Physics Experiments: Methods and Didactic Strategies for Developing Critical Thinking in Students	85
Turayev Alimjan Bahriddinovich	
The Problems of Remote Learning Technology and Global Trends in University Education Development.....	88
Tursunov Begzod Sherzodovich, Shukurova Madina	
A Case Study of Humanities Disciplines Using Massive Open Online Courses as a Resource for Blended Learning	91
Tursunov Begzod Sherzodovich, Eshkabilov Kodirali Davlatmuratovich	
Modern Education and Training Practices for Future Dentists	94
Turumova Marjona Bahodirovna	
Kommunikativ yondashuv asosida nutqiy kompetensiyani shakllantirish.....	98
Tuxtayeva Mehriyo Shavkatovna	

Maktabgacha ta'lim jarayonida mutaxassislik fanlarini o'qitishda zamonaviy pedagogik yondashuvlar: amaliy muammolar va ularning innovatsion yechimlari	102
<i>Xabibulayeva Shaxrizoda O'ktam qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalarda nutq o'stirish darslari orqali Soft Skills ko'nikmalarini rivojlantirishning nazariy pedagogik psixologik asoslari	106
<i>Xoldarova Mubina Qudratbek qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida rivojlantiruvchi muhit va uning turlari	110
<i>Xolmirzayeva O'g'iloy Murotali qizi</i>	
Развитие компетенций студентов-биологов в изучении языков	114
<i>Абдуллаева Нигора Курбановна</i>	
Формирование интереса и повышение эффективности школьного урока физической культуры	118
<i>Мукимов Олим Эргашевич</i>	
Incorporation of Massive Open Online Courses Into the Higher Education Framework	122
<i>Rakhimberdiyev Rustam Abdunasirovich, Nasrullayev Javlonbek Tal'atjonovich</i>	
Совершенствование инновационной методики социально-педагогической деятельности будущих педагогов в полилингвальной среде с использованием искусственного интеллекта	125
<i>Хужаниязова Гузаль Юлдашевна</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kreativ faoliyatini xalq og'zaki ijodi asosida rivojlantirish	130
<i>Abduraximova Muxabbat Allayevna</i>	
Boshlang'ich sinf matematika darslarida o'rganiladigan nostandart masalalar	133
<i>Karimova Kunduz Ruzibayevna, Yo'ldosheva Tojigul Ulug'bek qizi</i>	
Video-marketingning iste'molchilar jalb qilinishiga ta'siri: Tiktok va Youtube misolida.....	138
<i>Rustamova Ma'mura Asqar qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning kognitiv jarayonlarini diagnostika qilish	141
<i>Shorustamboyeva Shahnoza Ulug'bekovna</i>	
The use of Visualization Technology as a New Trend in Teaching the English Language	144
<i>Tursunoy Ortiqova</i>	
Didaktik drama asosida kasbiy kompetensiyalarni shakllantirishda narrativ yondashuvning asosiy tushunchalari tahlili	149
<i>Xolbayeva Dildora Azizovna, Sadiyeva Shaxnoza Xusanovna</i>	
Tibbiyot oliy ta'lim muassasalarida biokimyo fanini o'qitishda work-based learning metodikasini qo'llash ..	153
<i>Mamadaliyeva Zarina Raxmat qizi</i>	
Bo'lajak shifokorlarni tibbiy amaliyotga tayyorlash metodikasini takomillashtirish.....	156
<i>Murtazayeva Nasiba Komiljonovna</i>	
Autizm spektri buzilishi bo'lgan bolalar uchun inklyuziv ta'limni tashkil etish	159
<i>Xusnidinova Saodat</i>	
Muloqot madaniyati asosida liderlik fazilatlarini shakllantirishning samarali usullari	163
<i>Djumayeva Dildora Isroilovna</i>	
Integrating Quizlet, Kahoot, and Padlet Into Vocabulary Instruction: An Experimental Study With Undergraduate Philology Students.....	167
<i>Inoyatova Umida Boxadir qizi</i>	
Advantages and Disadvantages of Teaching Students Via Competent Based Approach in Order to Improve Their Listening and Speaking in Finland	171
<i>Abdukhakimova Kamola Akmalovna, Rahmatova Mohijahon Ahmad qizi</i>	
Kimyo ta'limida iqlim o'zgarishlariga oid ilmiy ma'lumotlar asosida qaror qabul qilish kompetensiyasini rivojlantirish	175
<i>Akbarova Saidaxon Rustamovna</i>	
Tibbiyot oliy ta'limida pediatriya talabalari klinik fikrlashini rivojlantirishda muammoli ta'lim metodlarining roli.....	180
<i>Atadjanova Shaira Xalilovna, Umardulov Muxtorali Islomkulovich</i>	

Individual ta'lim muhiti asosida bo'lajak maktabgacha ta'lim tarbiyachilarini kasbiy-metodik tayyorlashni takomillashtirish.....	185
<i>Azamatova Dildora Shuxrat qizi</i>	
Boshlang'ich ta'lim-tarbiya tizimida raqamli ta'limni joriy etishning innovatsion yondashuvlari va samaradorlik omili.....	189
<i>Babayeva Dilnoz Xaydarovna</i>	
O'qish savodxonligini oshirishda xalqaro tadqiqotlarning o'rni (PISA va PIRLS)	192
<i>Barakayeva Shahnoza Fazliddin qizi</i>	
Yosh rahbarlarda boshqaruv stressining namoyon bo'lishi va boshqaruv faoliyatiga moslashuv muammolari: ta'lim tizimi sharoitida psixologik holat tahlili.....	195
<i>Djavgarova Dilfuza Shuxrat qizi</i>	
Sun'iy intellekt va katta ma'lumotlardan foydalanish asosida oliy ta'lim muassasalarida boshqaruv samaradorligini oshirish strategiyalari.....	199
<i>Duvlayeva Nozigul Xolmuxammad qizi</i>	
Enhancing English Learners' Pronunciation Through AI-Based Language Applications.....	203
<i>Egamova Munisa Khakim kizi</i>	
Maktab ta'lim tizimining dars jarayonlarida elektron qo'llanmalardan samarali foydalanish.....	208
<i>Kodirov Akbar Shuxratovich</i>	
Improving the Methodology of Teaching Biochemistry in Medical Higher Education Institutions Through Virtual Laboratory Tools	213
<i>Mamadaliyeva Zarina Rakhmat kizi</i>	
O'smirlarda kommunikativ tolerantlik muammosining nazariy-metodologik asoslari.....	218
<i>Mirsidikova Aziza Mirvohidovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining sog'lom turmush tarzini tashkil etishning nazariy asoslari	221
<i>Muxtorova Xusnidaxon Abdug'oprovna</i>	
Improving the Theoretical and Methodological Foundations for Integrating Generative Artificial Intelligence Technologies Into English Language Teaching in Higher Education	226
<i>Nigmatova Nozimakhon Ulugbek kizi</i>	
Maktabgacha ta'lim va oila hamkorligi: zamonaviy yondashuvlar va ilmiy asoslar.....	229
<i>Omondavlatova Diyora Otabekovna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida iqtidorli talabalarning ilmiy va ijodiy kompetensiyalarini aniqlashga yo'naltirilgan axborot tizimini yaratish	233
<i>Ovxunov Iqboljon Abdunabiyevich, Ro'zimatova Saidaxon Abdivoxiid qizi</i>	
O'quvchilarni o'zbek xalq og'zaki ijodi namunalari vositasida vatanparvarlik ruhida tarbiyalash pedagogik muammo sifatida.....	237
<i>Qodirqulov Nodirbek Hamroqul o'g'li</i>	
Oliy ta'lim tizimida talaba-qizlarning kasbiy, madaniy va kommunikativ faoliyatlarini samarali tashkil etish	242
<i>Qurbonova G. M.</i>	
Kasbiy tayyorgarlik jarayonida refleksiv yondashuvning metodologik asoslari	245
<i>Raxmatova Shaxnoza Oybek qizi</i>	
Inkluziv ta'limda pedagogik diagnostika: maxsus ehtiyojli o'quvchilarning o'quv yutuqlarini baholash	248
<i>Norqobilova Rayxona Davlatovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarining umummadaniy kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari.....	252
<i>Saidova Nigora Olimovna, Jo'rayeva Nilufar Rustamjon qizi</i>	
Pedagogical Strategies for Enhancing Students' Creative Thinking Throughout the Learning Process	254
<i>Shaymatova Aziza</i>	
Dasturiy-metodik majmuani ishlab chiqish bosqichlari hamda pedagogik talablar.....	259
<i>Soliyeva Gavharoy Yodgorjon qizi</i>	
Nutq kamchiliklarini bartaraf etishda maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarda pedagogik metod va o'yinlarning samaradorligi	265
<i>Suyarova Orzigul Sodiq qizi</i>	

Yoshlarni nikohga tayyorlashda shaxsiy omillar va psixologik yetuklik.....	269
To'xtamatova Nargizaxon Abdullayevna, Buranova Sevara Sa'dullayevna	
O'zbekiston umumiy o'rta ta'lim tizimida rahbarlarning liderlik kompetensiyalarining hozirgi holatini diagnostika qilish	273
Taylakova Dilnoza Norbekovna, Latifova Mavjuda Xurramovna	
Ta'limga o'qib tushinishni sun'iy intellekt bilan integratsiya qilish imkoniyatlari va pedagogik strategiyalari.....	276
Umarov Bahrom Norboyevich	
Talabalar mobilligi jarayonida pedagogik qo'llab-quvvatlash mexanizmlari.....	281
Xabibullayev Alimardon Xidoyatillayevich	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarni tayyorlashda kompetensiyaviy yondashuvning roli va ahamiyati.....	286
Yo'ldosheva Iqbol Bekbo'lsin qizi	
Boshlang'ich sinflarda chet tilini o'rganishning ahamiyati va undagi zamonaviy yondashuvlar	289
Yoqubjonova Mohlaroyim Abdumalik qizi	
O'smir shaxsida refleksiyani shakllanishida ota-ona munosabatlarning ta'siri	292
Yulchiboyeva Dilfuza Ergashevna	
Boshlang'ich ta'limda geymifikatsiya orqali til kompetentligini rivojlantirish.....	297
Zokirova Sohba Muxtoraliyevna, Nurmuhamedova Dilshoda Zaynobiddin qizi	
Профессиональная этика педагога высшего учебного заведения	302
Журабекова Хабиба Мадаминовна	
Ortodontiyada mioterapiya: miogimnastik dentoalveolyar apparatlarni qo'llashning taqqoslama tavsifi	305
Tursunov Begzod Sherzodovich, Sayfulayeva Aziza Anvarovna	
Музейная педагогика на уроках воспитания в средней школе: методика включения музейных практик в процесс обучения и воспитания подростков	308
Умрихина Виктория Игоревна	
21St Century Dental Innovation Technologies: An Overview	314
Khojimurodov Burkhon Ravshanovich	
Цели и задачи педагогических систем, основанных на конструктивизме в общеобразовательных школах	317
Шарипова Шахноза Шавкат кизи	
Способы повышения мотивации учащихся при изучении русского языка.....	321
Эшонкулов Хамрокул Маматкулович	
Yosh sportchilarda jismoniy tayyorgarlikni rivojlantirishda funksional mashqlarning ahamiyati.....	326
Aminov Botir Umidovich	
Nutqiy faoliyatda fikr va til tizimlari.....	330
Axmedova Muyassar Xadimatovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarga xorijiy tilni o'rgatish psixologiyasi	333
Axmedova Muyassar Xadimatovna, Halimova Gulasal Xamroqulovna	
10–12 yoshli tennischilarda texnik tayyorgarlik samaradorligini oshirish uslubiyati	336
Axmedova Nafisa Isaxodjayevna	
Bo'lajak pedagoglarda hayotiy ko'nikmalarini shakllantirish masalalarining ilmiy tadqiqi.....	340
Axunbabayeva Shaxnoza Shuxratovna	
Musobaqa oldi bosqichida tennischilarning maxsus jismoniy sifatlarini kompleks mashqlar yordamida rivojlantirish uslubiyati.....	345
Azamatov Abdullo Isaxo'ja o'g'li	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda tadqiqotchilik faoliyatini rivojlantirishda zamonaviy yondashuv	349
Choriyeva Durdona Anvarovna, Po'latova Mahfuza To'liqin qizi	
Xorij olimlari tadqiqotlarida mustaqillik sifatini rivojlantirishga oid yondashuvlar	354
D. A. Saliyeva	
Milliy adabiyot namunalari yordamida talabalar tanqidiy tafakkurini rivojlantirishning didaktik imkoniyatlari	358
Erallyeva Dilnoza Oybek qizi	

Oliy ta'lim tizimida tyutorlik institutini rivojlantirishning dolzarb masalalari	362
<i>Kandaxarov Zafar Ishratovich, Tajibayeva Komila Taxirjonovna</i>	
Integrating Communicative and Task-Based Approaches in English Language Teaching Within a Learner-Centered Framework	366
<i>Madinabonu Farkhodova</i>	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda ijobiy munosabatlarni shakllantirish usullarining ijtimoiy-psixologik xususiyatlari	370
<i>Mirsaitova Guzal Baxodirovna</i>	
Ta'limda sun'iy intellektdan foydalanish imkoniyatlari	373
<i>Mamatova Dilnoza Bekpo'latovna</i>	
7-sinf biologiya kursini o'qitishda o'quvchilarning metodologik savodxonligini shakllantirish	377
<i>Mirzayeva Nigoraxon Ibrohimjon qizi, Azimov Bekjon Ibrohimjon o'g'li</i>	
10–12 yoshli belbog'li kurashchilarini o'quv-mashg'ulot jarayonida koordinatsion qobiliyatlarni takomillashtirish	380
<i>Mirzoqulov Sh. A.</i>	
Pedagog xodimlarning malaka-mahoratini oshirish – samaradorlik omili	384
<i>Musurmonova Mariya Burxonovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti va oila hamkorligini tizimli yondashuv asosida boshqarishning pedagogik mexanizmlari	387
<i>Muxamatova Gulmira Erkinjon qizi</i>	
Zamonaviy o'zbek tilida so'z tartibi va sintaksis xususiyatlari	392
<i>Narimova Gulnora Abdumannonova</i>	
Ilmiy va innovatsion boshqaruv yondashuvlari orqali o'quv jarayoni samaradorligini oshirish texnologiyalari	396
<i>Norbo'tayev Baxtiyor Abduraximovich</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida algebraik fikrlashni rivojlantirishda mental arifmetikaning o'rni va roli	400
<i>Nurillayev Samad Safarovich, Qodirova Nilufar</i>	
Bolalarning sportga oid ta'lim-tarbiya madaniyatini shakllantirish omillari va yo'nalishlari	405
<i>Ochilov Jonibek Abdo'xomid o'g'li, Rishad Badayev</i>	
Raqamli ta'lim jarayonida pedagoglarning AKT va media savodxonligini oshirish bo'yicha samarali metodik yondashuvlar	408
<i>Rashidov Sherzod Abdirayimovich</i>	
Didaktik o'yinlar yordamida o'quvchilarning ona tiliga doir bilimlarini mustahkamlash	413
<i>Raxmataliyev Sherzod</i>	
Bosh harflar ramzga aylanganda: monogrammaning zamonaviy grafik dizayndagi ahamiyati	416
<i>Sheraliyev Sanjarbek Karimberdiyevich</i>	
Ta'limning raqamli transformatsiyasi sharoitida o'quvchilarning o'quv-biluv faoliyatini faollashtirish usullari	420
<i>Xakimova Yoqutxon Toxirjon qizi, Tursunova Saida Soliyevna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida noverbal muloqot kompetensiyasini shakllantirish metodlari	423
<i>Xolmo'minova Bahora Abdujalolovna</i>	
Frustratsiya holatining psixologik mohiyati va uni yengish mexanizmlari	426
<i>Y. E. Sobirov</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarga ertaklarni hikoya qilishda motiv va syujetning tarbiyaviy ahamiyati ("Pahlovon Rustam" ertagi misolida)	430
<i>Zulayxo Nazarova, Farangiz Mardiyeva</i>	
Oliy ta'lim muassasalarining rasmiy veb saytlari sifatini oshirishda sun'iy intellektdan neft va gaz sohasida foydalanish muammolari	433
<i>Tajetdinova Gulnara Abatbay qizi</i>	
Развивать личностные качества учащихся на уроках географии	437
<i>Шадиева Нигора Шариповна, Нуруллоева Нилуфар Рузимбоевна</i>	

Ilk yoshdagi bolalar nutqi rivojlanishini psixologik xususiyatlari.....	442
<i>Axmedova Muyassar Xadimatovna, Rajabova Sarvinov Raxmon qizi</i>	
O'quvchilarda mustaqil ta'lim faoliyatini shakllantirishda kognitiv va metakognitiv strategiyalarning o'zaro integratsiyasi	445
<i>Boymonov Hoshim Isroilovich</i>	
Socio-Psychological Characteristics of the Impact of Social Stigma on the Psycho-Emotional State of Women Experienced in Domestic Violence	449
<i>Dumarova Gulfira Kozimbekovna</i>	
Interfaol o'qitish metodlari orqali o'quvchilarda kommunikativ qobiliyatni rivojlantirish texnologiyasi.....	452
<i>Jalilova Sevinch Shuhrat qizi</i>	
Akmeologik yodashuv asosida o'quvchilarni kasbiy faoliyatga tayyorlash metodikasi.....	455
<i>Kuchkorova Ozoda G'ayrat qizi</i>	
Sportchilarning jismoniy tayyorgarliklari	459
<i>Madaminov Oribdjan Nishanbayevich</i>	
Psixokorreksiya va psixodiagnostikada proektiv metodning qo'llanishi.....	462
<i>Narbasheva Mexri Achilovna, Odinayeva Farangiz Ilxombek qizi</i>	
Talabalarda mantiqiy fikrlashni rivojlantirishning psixologik jihatlari	465
<i>Safayev Nuriddin Salixovich</i>	
Bolalar nutqini o'stirish jarayonida milliy tarbiyani yo'lga qo'yishning pedagogik imkoniyatlari	469
<i>Valijon Qodirov, Umarova Mubina Ziyoyidin qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijodkorlik rivojlanishining psixologik-pedagogik xususiyatlari.....	473
<i>Xolboyeva Gulnora Ulashovna, Hamidova Anisa Olimovna</i>	
O'quvchilarning informatika va axborot texnologiyalari fanidan mustaqil o'quv faoliyati natijalarini baholash metodikasi (IIV akademik litseylarida iivakademik.uz veb-platformasi misolida).....	476
<i>Axmedov Yodgorbek Olimjonovich</i>	
Влияние цифровых технологий на современное общество.....	482
<i>Абдукаримова Шахноза Набиевна</i>	
Mantiqiy tafakkurning falsafiy asoslari va zamonaviy tafakkur turlari (kliplik, tanqidiy, kreativ tafakkur va boshqalar)	485
<i>Jo'rayev Shuhratbek Maxamadaliyevich</i>	
Aralash ta'lim (blended learning) texnologiyasidan foydalanish orqali tasviriyl san'at darslarini samarali tashkil etish.....	488
<i>Olimov Anvarjon Mamirovich</i>	

BOLALAR NUTQINI O'STIRISH JARAYONIDA MILLIY TARBIYANI YO'LGA QO'YISHNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI

Valijon Qodirov

Andijon davlat pedagogika instituti,
Maktabgacha va maxsus pedagogika kafedrası professori

Umarova Mubina Ziyoyidin qizi

Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (maktabgacha ta'lim)
1-bosqich magistranti

Annotatsiya: Maqolada nazariy tahlillar va amaliy yondashuvlar asosida bolalar nutqini rivojlantirish orqali milliy tarbiyani shakllantirishning samarali pedagogik imkoniyatlarini aniqlash masalalari yoritilgan. Bunda milliy tarbiyaning komponentlari, pedagogik yondashuvlar, shuningdek, xalq og'zaki ijodi namunalaridan foydalanish mexanizmlari tahlil qilingan. Mazkur maqolada bolalar nutqini rivojlantirish jarayonida milliy tarbiya vositalaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari keng yoritilgan. Tadqiqotda milliy qadriyatlar, xalq og'zaki ijodi, urf-odat va an'analar bolalar nutqini o'stirishda samarali vosita ekanligi ilmiy-nazariy hamda amaliy jihatdan asoslangan. Olingan natijalar maktabgacha ta'lim tizimida nutqni rivojlantirish jarayonini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: nutq rivoji, milliy tarbiya, xalq og'zaki ijodi, maktabgacha ta'lim, pedagogik imkoniyatlar.

Abstract: This article, based on theoretical analysis and practical approaches, examines the effective pedagogical possibilities of forming national upbringing through the development of children's speech. The components of national upbringing, pedagogical approaches, as well as mechanisms for using examples of oral folk creativity are analyzed. The study scientifically and practically substantiates that national values, oral folk creativity, customs, and traditions serve as effective means of developing children's speech. The obtained results contribute to improving the process of speech development in the preschool education system.

Key words: speech development, national upbringing, oral folk creativity, preschool education, pedagogical opportunities.

Аннотация: В статье на основе теоретического анализа и практических подходов раскрываются эффективные педагогические возможности формирования национального воспитания посредством развития речи детей. Рассматриваются компоненты национального воспитания, педагогические подходы, а также механизмы использования образцов устного народного творчества. В процессе исследования обосновано, что национальные ценности, устное народное творчество, обычаи и традиции являются эффективными средствами развития детской речи с научно-теоретической и практической точек зрения. Полученные результаты способствуют совершенствованию процесса развития речи в системе дошкольного образования.

Ключевые слова: развитие речи, национальное воспитание, устное народное творчество, дошкольное образование, педагогические возможности.

KIRISH

Yosh avlodning har tomonlama barkamol bo'lib voyaga yetishida uning axloqi va nutq madaniyatini shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Bolalar nutqini o'stirish fikr ifodalashga o'rgatish jarayoni bilangina cheklanmay, balki ularning ongiga, dunyoqarashiga va milliy qadriyatlariga asoslangan tarbiyani singdirish vositasi ham hisoblanadi. Shu bois, milliy tarbiyani bolalar nutqini rivojlantirish bilan uyg'unlashtirish pedagogik jarayonning samaradorligini oshiradi. Bugungi kunda ta'lim-tarbiya tizimida milliy g'oya, madaniyat va an'analarni yosh avlod ongiga singdirish orqali ularni ma'naviy barkamol etib tarbiyalash dolzarb masalaga aylangan. Milliy tarbiya o'zbek xalqining urf-odatlarini va axloqiy me'yorlari orqali yosh avlodni komil inson qilib tarbiyalashga xizmat qiladi.

Nutq inson shaxsining eng muhim kommunikativ vositalaridan biri bo'lib, bolaning tafakkuri, xulq-atvori va ijtimoiy moslashuvi bilan chambarchas bog'liqdir. Ilk va maktabgacha yoshdagi bolalarda nutq rivoji nafaqat ularning muloqot qobiliyatini oshiradi, balki tafakkur, xotira, ijodiy fikrlash hamda hissiy-motivatsion rivojlanish jarayonlarini ham shakllantiradi. Shu bois, pedagogik jarayonlarda nutqni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratish muhimdir. Bugungi kunda nutq rivoji faqat tilni o'rgatish yoki so'z boyligini oshirish bilan chegaralanmaydi. Zamonaviy pedagogik tadqiqotlar nutqni rivojlantirish jarayonini shaxsning milliy o'zligi, ma'naviy va madaniy qadriyatlarini singdirish bilan bog'lash zarurligini ko'rsatmoqda (Abdullayev, 2019; Karimov, 2021). Milliy tarbiya orqali bolalar ona tilini chuqurroq anglash, xalq og'zaki ijodi bilan tanishish, urf-odat va an'analarga hurmatni shakllantirish imkoniyatiga ega bo'lalilar. Shu bilan birga, milliy qadriyatlarni nutq mashg'ulotlariga kiritish bolaning nutqiy faoliyatini yanada boyitadi va kommunikativ qobiliyatlarni samarali rivojlantiradi.

Milliy tarbiya vositalari – ertaklar, maqollar, hikoyalar, tez aytishlar, milliy o'yinlar va qo'shiqlar – bolalarning talaffuzi, so'z boyligi, nutq mazmuni hamda grammatik qoidalarni o'zlashtirishda muhim rol o'ynaydi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bolalar nutqini milliy kontekstda rivojlantirish ular orasida muloqot madaniyatini shakllantiradi, mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuvlarni rag'batlantiradi hamda ma'naviy-axloqiy qobiliyatlarini mustahkamlaydi (Arkin, 2018; Shchelovanov, 2020). Shu nuqtai nazardan, maktabgacha ta'lim jarayonida nutqni rivojlantirish va milliy tarbiyani uyg'unlashtirishning pedagogik imkoniyatlarini o'rganish dolzarb ilmiy va amaliy muammo hisoblanadi.

Tadqiqotning maqsadi bolalar nutqini o'stirish jarayonida milliy tarbiyani yo'lga qo'yishning samarali pedagogik strategiyalarini aniqlash hamda ularning ta'lim-tarbiya jarayonidagi amaliy ahamiyatini o'rganishdan iboratdir. Mazkur maqolada quyidagi vazifalar amalga oshiriladi:

- a) bolalarning nutq rivoji va uning pedagogik ahamiyati bo'yicha ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish;
- b) milliy tarbiyaning nutqni rivojlantirishdagi pedagogik imkoniyatlarini aniqlash;
- c) maktabgacha ta'lim tizimida nutqni rivojlantirish jarayonida milliy tarbiya elementlarini qo'llashning amaliy yo'nalishlarini ko'rsatish;
- d) tadqiqot natijalariga asoslanib, pedagogik tavsiyalar ishlab chiqish.

Shu bilan birga, tadqiqot bolalarning nutqiy rivojlanishini milliy qadriyatlar bilan uyg'unlashtirish orqali ularni ma'naviy barkamol va kommunikativ jihatdan rivojlangan shaxs sifatida tarbiyalashga xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Bola nutqini rivojlantirish bo'yicha bir qancha xorijiy, rus va o'zbek olimlari o'zlarining ilmiy faoliyatini olib borganlar. Jumladan, amerikalik psixolingvist Jean Berko Gleason bolalar tilini o'zlashtirishda grammatik shakllarni o'rganish jarayonini tahlil qilgan. Uning mashhur "Wug Test" tajribasi orqali bolalar ilgari eshitmagan so'zlarga ham grammatik qoida qo'llay olishi aniqlangan. Bu tajriba shuni ko'rsatadiki, bola tilni mexanik takrorlash orqali emas, balki ichki grammatik tizimini shakllantirish orqali o'zlashtiradi. Shu sababli bolalarga grammatik shakllarni o'rgatishda o'yinli, ijodiy usullarni qo'llash tavsiya etiladi.

Eve V. Clark bolalarda so'z ma'nolarini egallash va semantik tizimni shakllantirish jarayonini chuqur o'rgangan. Unga ko'ra, bola yangi so'zlarni asosan kontekst orqali o'zlashtiradi. Dastlab ular so'zlarni umumlashtirib yoki toraytirib ishlatadi. Clark metodikasi bolalarning atrof-muhit bilan faol muloqoti orqali so'z boyligini oshirishga asoslanadi. Kattalar tomonidan bolaga yo'naltirilgan so'zlashuv, izoh berish, savol-javob qilish va predmetli o'yinlar semantik rivojlanishni tezlashtiradi.

"Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirish metodikasini fan sifatida shakllantirishga Ye. I. Tixeyeva, Ye. A. Flerina, O. I. Soloyev, A. N. Gvozdev va boshqalar katta hissa qo'shganlar. Ye. I. Tixeyeva nutqni rivojlantirish mashg'ulotlariga nisbatan qo'yiladigan asosiy talablar qatorida bolalar qiziqishlari va tajribalarini, ularni jonli o'tkazish, harakatlanish va sinab ko'rish imkoniyatlari bilan aloqasini ilgari suradi.

O'z davrining ilmiy yutuqlari doirasida Ye. I. Tixeyeva quyidagilarni ishlab chiqqan: bolalarni maktabda ta'lim olishga tayyorlovchi uyushtirilgan dasturiy mashg'ulotlarni o'tkazish metodikasi; maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini va fikrlashini rivojlantirish hamda ularga ona tilini o'qitish metodikasi; original didaktik materiallar tizimi va undan bolalar bog'chasida foydalanish metodikasi. "Maktabgacha yoshdagi bola nutqini rivojlantirish" kitobida bayon etilgan amaliy tavsiyalar ta'lim tashkilotlarida hozirgacha qo'llanib kelinmoqda.

Yevgeniya Aleksandrovna Flerina maktabgacha tarbiya sohasidagi birinchi pedagogika fanlari doktori bo'lib, u nutqni rivojlantirish metodikasini ishlab chiqishga katta hissa qo'shgan. Ye. A. Flerina umumiy estetik tarbiyaning tarkibiy qismi sifatida badiiy o'qish muammolari bilan shug'ullangan.

Qo'shimcha ravishda, professor A. N. Gvozdevning "Bolalar nutqini o'rganish masalalari" nomli kitobida bolalarning ilk yoshidan boshlab grammatik tuzilishni o'zlashtirib olish qonuniyatlari ochib berilgan.

Abdulla Avloniy “Turkiy guliston yoxud axloq” asarida nutq madaniyatini inson kamolotining asosiy ko’rsatkichlaridan biri sifatida talqin etadi. Mamlakatimizda bolalar nutqini rivojlantirish va bu jarayonda milliy tarbiya tamoyillarini joriy etish masalasi o’zbek pedagogikasining dolzarb yo’nalishlaridan biri hisoblanadi.

So’nggi yillarda bu borada bir qator olimlar tomonidan ilmiy izlanishlar olib borilgan bo’lib, ular bolalar nutq madaniyatini shakllantirishda xalq og’zaki ijodi, milliy qadriyatlar va urf-odatlarining o’rni haqida ilmiy asoslangan tavsiyalarni ilgari surgan.

S. Nishonova o’z tadqiqotlarida maktabgacha yoshdagi bolalarda og’zaki nutqni rivojlantirishda badiiy adabiyot va xalq ertaklarining o’rni, ularning so’z boyligini oshirishdagi ta’sirini ilmiy jihatdan asoslab bergan.

M. Tojiveva esa bolalar nutqini rivojlantirishda milliy o’yinlar, maqollar, topishmoqlar va tez aytishlar orqali ona tiliga muhabbatni shakllantirish metodikasini ishlab chiqqan.

TAHLIL VA NATIJALAR

O’tkazilgan izlanishlar shuni ko’rsatdiki, bolalar nutqini o’stirish jarayonida milliy tarbiya elementlarini kiritish nafaqat lug’at boyligini kengaytiradi, balki bolalarning ijtimoiy-madaniy identifikatsiyasini shakllantirishga ham xizmat qiladi. Tajriba-sinov ishlari davomida milliy ertaklar, maqollar, topishmoqlar, xalq qo’shiqlari va qadriyatlarga asoslangan faoliyat jarayonlari bolalarning nutq faolligini oshirgani kuzatildi. Pedagogik jarayonga milliy tarbiyaning quyidagi uchta asosiy yo’nalishini integratsiya qilish eng samarali natija bergani aniqlandi:

- madaniy-ma’naviy komponent – xalq og’zaki ijodini nutq o’stirish vositasi sifatida qo’llash;
- axloqiy-estetik yo’nalish – milliy qadriyatlarga tayanib, so’z madaniyati va go’zal nutqni shakllantirish;
- ijtimoiy-psixologik komponent – oilaviy tarbiya, urf-odat va an’analarni bolalar bilan muloqotda qo’llash orqali muloqot ko’nikmalarini mustahkamlash.

Tajriba guruhidagi bolalarda fikrni izchil ifodalash, so’z tanlashdagi aniqlik, intonatsion ifodalilik va muloqot madaniyati ko’rsatkichlari sezilarli darajada yaxshilangani aniqlandi. Bu esa milliy tarbiya vositalarining bolalar nutqini rivojlantirishdagi pedagogik imkoniyatlari yuqori ekanligini tasdiqlaydi. Hozirgi zamon ta’lim jarayonida bolalar nutqini o’stirish ko’p hollarda faqat lingvistik yondashuv doirasida olib borilmoqda. Bu esa milliy qadriyatlarga asoslangan tarbiyaviy komponentlarning yetarli darajada e’tiborga olinmayotganini ko’rsatadi. Shu bois nutq rivoji bilan milliy tarbiyani uyg’unlashtirishda pedagogik yangilanish zarur.

Milliy tarbiyani nutq o’stirishga integratsiya qilishda quyidagi pedagogik imkoniyatlar aniqlangan:

- integrativ yondashuv – til o’rganish jarayonini milliy madaniyat, urf-odat va qadriyatlar bilan birlashtirish orqali bolalarda til sezgirligini rivojlantirish;
- kontekstual o’qitish – dars jarayonida milliy bayramlar, xalq marosimlari va oila qadriyatlari haqida suhbatlashish orqali tabiiy nutq muhitini yaratish;
- dialogik metodlar – milliy an’anaviy o’yinlar, rolli sahnalar va xalq og’zaki ijodi namunalariidan foydalanish orqali faol nutq amaliyotini rag’batlantirish;
- shaxsga yo’naltirilgan tarbiya – har bir bolaning milliy dunyoqarashini hisobga olgan holda individual yondashuvni shakllantirish.

Milliy tarbiyaning asosiy komponentlariga quyidagilar kiradi:

- milliy qadriyatlar (kattalarga hurmat, mehnatsevarlik, odob);
- oila va jamiyatdagi tarbiya an’analari;
- o’zbek xalq ertaklari, maqollar, topishmoqlar va qo’shiqlar orqali beriladigan saboqlar.

Milliy tarbiya asosida olib borilgan faoliyatlar bola nutqining boyishiga, to’g’ri talaffuz qilishga, iboralarni kontekstda ishlata olishga va mantiqiy fikrlashga yordam beradi. Xususan, milliy ertak va dostonlar orqali bolalarga xalq ertaklari, dostonlar, maqollar va matallarni o’rgatish nafaqat ularning lug’at boyligini kengaytiradi, balki milliy dunyoqarashi va axloqiy qarashlarini shakllantiradi. O’yin va dramalar orqali milliy an’analarni ifodalovchi sahna ko’rinishlari hamda rolli o’yinlar bolalarning nutqiy faolligini oshiradi va ularni og’zaki muloqotga o’rgatadi. She’r va topishmoqlardan foydalanish esa o’zbek xalq ijodiyotiga xos bo’lgan nutqiy boyliklarni o’zlashtirishda muhim vosita bo’lib xizmat qiladi.

Bolalar nutqini rivojlantirish pedagogik jarayon sifatida bola bilan muloqotni, og’zaki va yozma nutq namunalarni o’z ichiga oladi. Bunda milliy qadriyatlar, xalq og’zaki ijodi, ertaklar, maqollar va topishmoqlar bolalar tafakkurini boyitishda hamda nutqini kengaytirishda samarali vosita bo’la oladi. Milliy tarbiyani bolalar nutqini rivojlantirishga tatbiq etish orqali bola lug’at boyligini oshirish, so’z boyligini milliy tushunchalar bilan boyitish

(masalan, “mehmondo'stlik”, “barkamollik”, “kattalarga hurmat”), muloqotda milliy etik me'yorlarga amal qilishni o'rganish hamda o'zbek tilining boyligi va nafosatini anglatish kabi pedagogik maqsadlarga erishish mumkin.

Milliy tarbiyaga asoslangan nutq o'stirish metodikasi didaktik o'yinlar (milliy mavzudagi rolli o'yinlar: “To'y marosimi”, “Navro'z bayrami”, “Bozorda savdo qilish”), ertak terapiyasi (xalq ertaklari asosida suhbatlar va dramatisatsiya), maqol va matallarni o'rgatish hamda ota-ona va tarbiyachi hamkorligini o'z ichiga oladi. Milliy tarbiyaviy nutq muhitini yaratishda ta'lim tashkilotlari bilan bir qatorda ota-onalar bilan hamkorlik muhim ahamiyat kasb etadi. Uy sharoitida ertak o'qish an'anasini yo'lga qo'yish, katta yoshdagilar bilan suxandonlik mashqlari o'tkazish hamda mahalliy bayram va tadbirlarda bolani faol ishtirok ettirish nutq rivojini yanada samarali qiladi.

XULOSA

Bolalar nutqini o'stirish jarayonida milliy tarbiyani integratsiyalash – bu nafaqat lingvistik kompetensiya shakllantirish, balki shaxsning ma'naviy-axloqiy, estetik va madaniy kamolotini ta'minlaydigan kompleks pedagogik jarayondir. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, milliy qadriyatlar, xalq og'zaki ijodi, urf-odatlar va ona tili boyliklaridan maqsadli foydalanish bolalar nutqini tabiiy, emotsional va mazmunli tarzda rivojlantirishga xizmat qiladi. Milliy tarbiya elementlarini nutq o'stirish metodikasiga uyg'unlashtirish o'qituvchi va tarbiyachilardan kreativ yondashuv, pedagogik refleksiya hamda innovatsion texnologiyalarni milliy asosda moslashtira olish ko'nikmasini talab etadi. Shu jarayonda o'zbek xalqining madaniy merosi, qadimiy hikmatlari va qadriyatlari bolalarning tafakkurini boyituvchi, ularning til tuyg'usini mustahkamlovchi tabiiy manba sifatida namoyon bo'ladi. Shunday qilib, bolalar nutqini o'stirishda milliy tarbiyani yo'lga qo'yishning pedagogik imkoniyatlari quyidagilarda namoyon bo'ladi:

- nutq rivojlanishining ma'naviy-mafkuraviy asoslarini mustahkamlash;
- milliy madaniyat orqali kommunikativ madaniyatni shakllantirish;
- bola shaxsini o'z milliy ildizlariga sadoqatli, erkin fikrlovchi va ma'naviy yetuk inson sifatida tarbiyalash.

Bu yondashuv natijasida nutq o'stirish jarayoni faqat til o'rgatish bilan cheklanmay, balki bolalarda milliy o'zlikni anglash, estetik didni shakllantirish va ijtimoiy faollikni kuchaytirishga xizmat qiluvchi ta'lim-tarbiya tizimining ajralmas qismiga aylanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Kadirov V. Nutq o'stirish metodikasi. – T.: Fan, 2025.
2. Abdullayev R.A. Bolalar nutqini rivojlantirishning pedagogik asoslari. – T.: O'zbekiston pedagogika universiteti nashriyoti, 2019. – Bet. 45–67.
3. Karimov M.M. Milliy tarbiya va bolalar nutqi: nazariya va amaliyot. – T.: Fan va ta'lim, 2021. – Bet. 32–58.
4. Arkin E.A. Speech Development in Early Childhood: Cognitive and Cultural Aspects. – Moscow: Prosveshchenie, 2018. – P. 22–47.
5. Shchelovanov N.M. Pedagogical Strategies for Early Childhood Language Acquisition. – Saint Petersburg: Rech Publishing, 2020. – P. 10–35.
6. Muravov I.V., Letunov S.P. Development of Speech and National Identity in Preschool Children. – Journal of Preschool Education, 12(3), 2017. – P. 45–53.
7. JSST. Guidelines for Early Childhood Development. – Geneva: World Health Organization, 2020. – P. 14–29.
8. Platonov V.N. Pedagogika: O'quv qo'llanma. – Moskva: Akademiya, 2015. – Bet. 101–128.
9. Matveyev L.P. Early Childhood Education and National Culture. – Moscow: Pedagogical Thought, 2016. – P. 55–72.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.